

ET

ET

ET

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 13.11.2008
KOM(2008) 782 lõplik

ROHELINE RAAMAT

**TURVALISE, SÄÄSTVA JA KONKURENTSIVÕIMELISE EUROOPA
ENERGIVÕRGU SUUNAS**

{SEC(2008)2869}

ROHELINE RAAMAT

TURVALISE, SÄÄSTVA JA KONKURENTSIVÕIMELISE EUROOPA ENERGIVÕRGU SUUNAS

SISUKORD

1.	Sissejuhatus	3
2.	Euroopa võrgu arendamise tulevikuprioriteetid	4
2.1.	Uus rõhuasetus ELi energiavõrkude poliitikas	4
2.2.	ELi toetus energiavõrkude arendamisele	4
2.3.	Energiavõrguprojektide haldus- ja õiguslikud tõkked	5
2.3.1.	Planeerimise ja loa andmise menetlused.....	5
2.3.2.	Reguleeriv raamistik	5
2.4.	Täielikult integreeritud ja paindliku Euroopa energiavõrgu väljakujundamine	6
2.5.	Uute prioriteetide kindlakstegemine	7
3.	ELi uus lähenemisviis energiavõrkude arendamisele	7
3.1.	ELi energiapoliitika eesmärgid	7
3.1.1.	Üldsuse teadlikkuse ja solidaarsuse edendamine.....	7
3.1.2.	Eesmärkide „20-20-20” saavutamine aastaks 2020	7
3.1.3.	Innovatsioon ja uus tehnoloogia.....	8
3.1.4.	Rahvusvahelised energiavõrgud.....	9
3.2.	Täielikult omavahel ühendatud Euroopa energiavõrgud	9
3.2.1.	Tõhus energia siseturg.....	9
3.2.2.	Piirkondadevaheline mõõde	10
3.2.3.	Uus lähenemine planeerimisele.....	10
3.3.	Varustuskindluse ja solidaarsuse parandamine TEN-E abil	11
3.3.1.	Läbivaadatud TEN-E suunised	11
3.3.2.	Muud võimalused TEN-E edendamiseks.....	12
3.3.3.	TEN-E ja muude ELi rahastamisvahendite vaheline koordineerimine.....	13
4.	Kokkuvõte	13

Küsimused

1. SISSEJUHATUS

Euroopa energiavõrgud on elu tuiksooned, millest me kõik sõltume, kui jutt käib meie kodude, ettevõtete ja vaba aja jaoks vajalikust energiast. ELi energiapoliitika¹ näeb säästva, konkurentsivõimelise ja turvalise energia jaoks ette selged eesmärgid². Taastuvenergiat ja kliimamuutusi käsitleva 2008. aasta jaanuari paketiga³ võtavad liikmesriigid endale taastuvenergiaga ja heitkoguste vähendamise seotud ambitsioonikad eesmärgid. EL suudab oma plaane teostada üksnes siis, kui tema energiavõrke muudetakse märkimisväärselt ja kiiresti.

Euroopa energiavõrgud – see tähendab infrastruktuurid, mille abil transporditakse elektrit, gaasi, naftat ja muid kütuseid tootjatelt tarbijatele –, vananevad iga päevaga. Need võrgud põhinevad traditsiooniliste fossiilkütuste tarnetel, ulatuslikul tsentraliseeritud tootmisel ning odaval ja suuremahulisel energial. Sobivate võrguühenduste puudumine takistab investeerimist taastuvenergiasse ja detsentraliseeritud tootmisesse. ELi laienemine tõi kaasa ida ja lääne ning lõuna ja põhja vahelised halvad ühendused. See raskendab energia vaba liikumist ELis ja muudab mõned piirkonnad tarnehäirete suhtes tundlikumaks. Kuna peaaegu kõikide prognooside kohaselt peaks energiainport kasvama, on vaja kiiresti uusi imporditeid, et suurendada ELi tarnete paindlikkust.

Väljendamaks tõsist muret Euroopa energiavõrkude suutlikkuse üle tarnida Euroopa kodanikele vajalikku energiat, kutsus Euroopa Ülemkogu 16. oktoobril 2008 komisjoni üles „tugevdama ja täiendama elutähtsaid infrastruktuure”⁴.

Hiljutised sündmused Gruusias näitasid samuti, et energiavarustuse kindluse jaoks on praegu kriitiline aeg ja et EL peab suurendama varustuskindlusega seotud jõupingutusi.

On alati eeldatud, et energiavõrgud rahastavad ennast ise. Selle eesmärgi saavutamiseks on vaja selget ja stabiilset õigusraamistikku, et soodustada erasektori investeringuid tootmisse ja ülekandmisse/transporti. Sellise raamistiku loomine on energia- ja kliimapaketi ning gaasi ja elektri siseturu kujundamise lõpuleviimist käsitleva energia siseturu kolmanda paketi⁵ üks peamistest eesmärkidest.

Kui energia siseturu kolmas pakett on rakendatud, muudetakse sellega oluliselt võrkude planeerimist, sealhulgas eraldamise eeskirju, regulatiivset koordineerimist ja uusi koostöövõrke, mis koondavad põhivõrguettevõtjaid. Kõnealused muudatused peaksid soodustama energiavõrkude investeringuid, sünergiat, tõhusust ja innovatsiooni.

Arvestades varustuskindlusega seotud probleeme ja Euroopa energiavõrkude jaoks vajalike investeringute ulatust,⁶ peab EL siiski tugevdama energiavõrkude arengupoliitikat. EL peaks näiteks suutma sekkuda või olla vahendajaks juhul, kui avalik ja erasektor ei ole võimelised edendama olulisi Euroopa tasandi projekte. EL peaks läbi vaatama ka oma rahastamise

---

¹ Euroopa energiapoliitika, KOM(2007) 1 (lõplik).

² Kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamine 20 %, taastuvenergia osakaal ELi lõplikus energiatarbimises 20 % ja energiatõhususe parandamine 20 % aastaks 2020.

³ http://ec.europa.eu/energy/climate_actions/index_en.htm.

⁴ http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/Applications/newsRoom/related.asp?BID=76&GRP=14127&LANG=1&cmsId=339

⁵ http://ec.europa.eu/energy/electricity/package_2007/index_en.htm.

⁶ UCTE avaldatud aruande (mai 2008, *Transmission Development Plan*) kohaselt paigutatakse elektrivõrkudesse 17 miljardit eurot järgmise 5 aasta jooksul ning elektri- ja gaasivõrkudesse umbes 300 miljardit eurot järgmise 25 aasta jooksul.

raamistiku, eelkõige seoses üleeuroopaliste energiavõrkudega (*Trans-European Networks for Energy – TEN-E*), et rahastamine aitaks paremini saavutada poliitilisi eesmärke. Tegelda tuleks ka planeerimise ja lubadega seotud probleemidega.

Käesoleva rohelise raamatuga soovitakse tagasisidet selle kohta, kuidas EL saaks paremini edendada Euroopa jaoks vajalikke uusi energiavõrke, kasutades selleks kõiki tema käsutuses olevaid vahendeid, milleks on eeskätt, kuid mitte ainult TEN-E. Rohelises raamatus pakutakse välja ka terve hulk suuri strateegilisi projekte, mida EL saaks edendada, et tugevdada tõeliselt üleeuroopalises energiavõrgus solidaarsust ja varustuskindlust.

2. EUROOPA VÕRGU ARENDAMISE TULEVIKUPRIORITEEDID

2.1. Uus rõhuasetus ELi energiavõrkude poliitikas

Võrkude arendamine on energiapoliitika oluline element. Siiani on ELi võrgupoliitika keskendunud võrkudega seotud probleemide lahendamisele või kitsaskohtade kõrvaldamisele, et tagada varustuskindlus siseturul. See on oluline, kuid ebapiisav, et tulla toime ülemaailmse varustuskindluse probleemidega, saada kasu uuest tehnoloogiast, mitmekesistada energiaallikaid ja tagada solidaarsus energiakriisi korral. ELi võrgupoliitika peab olema täielikult kooskõlas ELi energiapoliitikaga.

ELi poolt ametisse nimetatud Euroopa koordinaatorite⁷ isiklike aruannete põhjal võib öelda, et EL peab strateegiliste projektide edendamisel mängima aktiivsemat rolli. Üleeuroopalisi energiavõrke tuleb ajakohastada ning uue energiapoliitika ja sellega seotud säästvuse, varustuskindluse ja konkurentsivõimealaste eesmärkide huvides tõhustada.

Energiavõrgud on olulised ka ELi välissuhete seisukohast. ELi energia siseturg ei toimiks ilma energiainpordivõrkudeta. Mitmed rahvusvahelised algatused, nagu ELi ja Aafrika vaheline strateegiline partnerlus, hõlmavad samuti energiavõrkudega seotud investeringuid.

2.2. ELi toetus energiavõrkude arendamisele

EÜ asutamislepingus on sätestatud, et ühendus aitab kaasa üleeuroopaliste võrkude rajamisele ja arendamisele ning et ühenduse meetmed on suunatud kaasa aitama üksikriikide võrkude omavahelisele ühendamisele ja koostöövõimele, samuti niisuguste võrkude kasutamise võimalusele (artikkel 154). Üleeuroopalised energiavõrgud (TEN-E) on peamine energiapoliitika rahastamisvahend, millega EL toetab energiavõrkude arendamist. Üleeuroopalised võrgud olid algselt siseturu rahastamisvahendid. Energiasektori puhul eeldati, et investeringuid teevad turul tegutsevad ettevõtjad, kes suunavad kulud edasi tarbijatele.

Esimesed TEN-E suunised võeti vastu 1996. aastal ja neid on seejärel korduvalt läbi vaadatud (viimane läbivaatamine oli 2006. aastal). TEN-E suuniste⁸ ja TEN määruse⁹ alusel rahastab

---

⁷ Koordinaatorid nimetati ametisse 2007. aasta septembris nelja eriti keeruka projekti jaoks: Hispaania ja Prantsusmaa vaheline ühendus (professor Monti), Poola ja Leedu vaheline energiaühendus (professor Mielczarski), avamere tuuleenergiavõrk Põhja- ja Läänemeres (hr Adamowitsch), Lõuna-Euroopa gaasitransiidikoridor (hr Van Aartsen). Nende aruanded on kättesaadavad aadressil http://ec.europa.eu/ten/energy/coordinators/index_en.htm

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus nr 1364/2006/EÜ, 6. september 2006, üleeuroopaliste energiavõrkude suuniste kehtestamise ning otsuse 96/391/EÜ ja otsuse nr 1229/2003/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta, ELT L 262, 22.9.2006.

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 680/2007, 20. juuni 2007, millega kehtestatakse ühenduse rahalise abi andmise üldeeskirjad üleeuroopaliste transpordi- ja energiavõrkude valdkonnas, ELT L 162, 22.6.2007, lk 1.

EL peamiselt liikmesriikide poolt kindlaksmääratud konkreetsete projektidega seotud investeerimiseelseid teostatavusuuringuid. Käesolevale rohelisele raamatule on lisatud aruanne ajavahemiku 2002–2006 kohta.¹⁰ On selge, et TEN-E mõju ja nähtavust tuleb parandada.

See tähendab, et TEN-E viiakse täielikult kooskõlla ELi energialaste eesmärkidega, mis on sätestatud 2007. aasta Euroopa energiapoliitikas. Programmi tõhustamiseks on vaja suuniseid oluliselt muuta. Tähtis on ka eelarveküsimus. Järgnevalt on välja toodud terve rida probleeme, mille tõttu tuleks TEN-E läbi vaadata.

EL peab parandama ka erinevate võrgualaste meetmete vahelist ühtsust ja suurendama infrastruktuuriinvesteeringutega seotud eri rahastamisvõimaluste, sealhulgas TEN-E, struktuurifondide ja EIP mõjujõudu.

2.3. Energiavõrguprojektide haldus- ja õiguslikud tõkked

2.3.1. Planeerimise ja loa andmise menetlused

Planeerimismenetluste ja loa andmise haldusmenetluste tõttu tekivad tavaliselt energiaprojektide viivitused, kuna kohalikud ja riiklikud planeerimiseeskirjad on erinevad. Tõenäoliselt oleks suurte infrastruktuuriprojektidega seotud heakskiidu ja lubade puhul kasu ühtsemast lähenemisviisist. ELil puuduvad aga maakasutuse planeerimise pädevus.

Teine probleem seisneb suhtumises „mitte minu naabrusesse”, kui kohaliku tasandi ja Euroopa huvid ei kattu. Maa-alused kaablid oleks üks lahendus, kuid seda takistavad suured kulud.

Teabe puudumine ja nõrk koordineerimine põhjustavad samuti kohalike vastuseisu kasulikele projektidele.

Erilähenedamine eriprojektile: EL nimetab ametisse Euroopa koordinaatori Prantsusmaa ja Hispaania vahelise elektrivõrkude ühendamise projektile

Olles mures Prantsusmaa ja Hispaania elektrivõrkude vaheliste ühenduste laiendamise seotud plaanide aeglase edenemise pärast, nimetas EL 2007. aasta septembris ametisse erikoordinaatori, kes tegutseks huvitatud poolte vahendajana. Kõnealune projekt on võrkude ühendamise prioriteetplaan nii asjaomaste liikmesriikide kui ka ELi jaoks tervikuna. Koordinaatoril õnnestus läbirääkimiste abil leida kompromisslahendus, mis oli vastuvõetav kõikidele pooltele ning mida toetasid Hispaania ja Prantsusmaa valitsusjuhid/riigipead. See juhtum näitab, et EL saab aidata edendada Euroopa võrgu väljakujundamist, võimaldades osalistel leida kompromisslahenduse, milles võetakse arvesse kohalike elanike soove, ja lahendada varustuskindluse ja keskkonnaga seotud probleeme ning seda kõike hinnaga, mis ei käiks põhivõrguettevõtjatele üle jõu.

2.3.2. Reguleeriv raamistik

Kavandatav Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostööamet koos kahe uue Euroopa põhivõrguettevõtjate võrgustikuga, mis loodi energia siseturu kolmanda paketiga, aitab tagada suurema koordineerituse ja läbipaistvuse võrkude planeerimise ja käitamise, uurimistegevuse ja innovatsiooni puhul (vt allpool).

Piiriüleste või piirkondlike projektidega ja eelkõige projektidega, mis hõlmavad mitut erinevat energiasüsteemi, kaasnevad aga eriprobleemid.

¹⁰ Aruanne üleeuroopaliste energiavõrkude programmi rakendamise kohta ajavahemikul 2002–2006, KOM(2008) 743.

Esmatähtsad projektid energiaprioriteetide puhul: avamere tuuleenergiavõrgu arendamine

EL nimetas ametisse ka Euroopa koordinaatori, kes jälgib Põhja- ja Läänemere tuuleturbiinide ja maismaal asuva põhivõrgu vaheliste võrguühenduste arendamist. Vaatamata sellele ei ole tarbijate nõutavat tuuleenergiat võimalik nendeni toimetada ilma uute võrkudeta. Strateegiline planeerimine liikmesriikides peab puudub ja üldsusega suhtlemine on ebapiisav. Koordinaatori kogemused näitavad, et avamere võrgu väljaarendamine tuuleparkide ühendamiseks maismaal asuva võrguga peab võimaldama ka kauplemist ja tagama tasakaalu. Kuid seda saab teha üksnes kõikide asjaomaste liikmesriikide, põhivõrguettevõtjate, reguleerivate asutuste ja teiste sidusrühmade, kaasa arvatud valitsusväliste organisatsioonide kaasamisega. Koordinaator pani 2008. aasta juulis aluse kõiki nimetatud osalisi koondavale töörühmale, mis hakkaks seda tõeliselt rahvusvahelist protsessi juhtima.

2.4. Täielikult integreeritud ja paindliku Euroopa energiavõrgu väljakujundamine

Kõnealuse võrgu esimene eesmärk on ühendada kõik Euroopa Liidu liikmesriigid, et nad saaksid kasutada täielikult ära energia siseturu eelised. See on muutunud eriti oluliseks pärast kahte viimast laienemist, kuna ühendused uute liikmesriikide vahel ning uute ja vanade liikmesriikide vahel puuduvad või on ebapiisavad.

Võrguprobleemide lahendamine: Poola ja Leedu vaheline ühendus

Põhivõrguettevõtjate ja haldusorganite vaheliste ühiste struktuuride rajamine on aidanud ületada raskusi, mis on seotud Poola ja Leedu elektriülekandesüsteemide ühendamiseks kavandatud projektiga. Euroopa koordinaator aitas antud juhul asjaomasel põhivõrguettevõtjal luua ühisettevõtte LITPOL, et teha ära ühendamise jaoks vajalik eeltöö. Kõnealusest ühendusest võib saada topeltkasu piirkonna varustuskindluse jaoks, kuna see kõrvaldaks kolme Balti riigi ja ülejäänud ELi võrkude vahelised kitsaskohad ning looks võimalused elektri ekspordiks Leetu kavandatavast tuumaelektrijaamast.

ELi prioriteediks peab saama elektrivõrgu moderniseerimine, mis jätkub ka pärast 2020. aastat, et integreerida sellesse hajutatud energiatootmisüksused ja arukas tehnoloogia, mille abil oleks võimalik nõudlust paremini juhtida ja kasutada ära suurt hulka taastuvenergiast.¹¹

Oluline on ka tagada, et kõik ELi osad saaksid piirkondadevaheliste ühenduste kaudu kasu uutest ELis arendatavatest energiaallikatest, milleks on näiteks avamere tuuleenergia ja fotoelektriline energia / kontsentreeritud päikeseenergia.

Tähelepanu tuleb pöörata ka impordi varustuskindlusele. Mõned Euroopa kliente varustavad magistraalvõrgud on ülekoormatud või vajavad hooldust. Vaja on uusi imporditeid, eelkõige Kesk-Aasiast ja Kaspia mere piirkonnast ning samuti Lähis-Idast ja Aafrikast.

Varustuskindlus: avalik huvi võib tagada riikliku sekkumise juhul, kui turg ei toimi

ELi koordinaator, kes tegeleb Lõuna-Euroopa gaasitransiidikoridori ja Nabucco projektiga, on rõhutanud võrkude planeerimise ja kasutuselevõtuga seotud põhimõttelist probleemi. Uute

¹¹ Arukaid võrgutehnoloogiaid ja nende panust eesmärkidesse „20-20-20” käsitletakse ELECTRA aruandes. http://ec.europa.eu/enterprise/electr_equipment/electra.htm. Vt ka „Energiatõhususe parandamine info- ja sidetehnoloogia abil” (KOM(2008) 241). Tulevaseks avaldamiseks: *Euroopa elektrotehnikatööstuse panus ühenduse kliimaalasesse tegevuskavasse ning majanduskasvu ja tööhõive kavasse*.

infrastruktuuriprojektidega seonduvad poliitilised, turvalisusalased ja mittekaubanduslikud riskid kujutavad endast olulist takistust äriettevõtjatele, kes ei ole valmis võtma „esimese tegutseja” riski. Tiheda konkurentsiga turul peavad riigiasutused jätkuvalt looma stiimuleid eraettevõtjatele, et need investeeriksid uutesse projektidesse.

2.5. Uute prioriteetide kindlakstegemine

15.–16. oktoobril 2008 toimunud Euroopa Ülemkogu pakkus välja mõned suunad ELi võrgualaste prioriteetide jaoks. Komisjon on oma teises strateegilises energiaülevaates „ELi tegevuskava varustuskindluse ja solidaarsuse tagamiseks energiavaldkonnas”¹² esitanud konkreetsemad näited. Neid käsitletakse allpool (kokkuvõte). Nende prioriteetide edendamiseks on aga vaja vaja poliitika ja vahendid ümber kavandada. Allpool tõstatatud küsimustes käsitletakse mitmeid võimalusi, mida EL võib arendada osana ühtsemast energiavõrkude poliitikast, mis on täielikult kooskõlas tema energia- ja kliimaalaste eesmärkidega ning mis aitavad esmatähtsate projektidega teenida kõikide ELi kodanike huve.

*****

3. ELI UUS LÄHENEMISVIIS ENERGIAVÕRKUDE ARENDAMISELE

3.1. ELi energiapoliitika eesmärgid

3.1.1. Üldsuse teadlikkuse ja solidaarsuse edendamine

Euroopa Komisjon ja liikmesriigid peavad parandama kodanikele antavat teavet ja kodanikega suhtlemist energiavõrkude küsimustes, kaasa arvatud TEN-E eesmärgid ja see, kuidas toimib solidaarsus energiavarustuse alal ning kuidas uute võrkudega saab tagada säästva, turvalise ja konkurentsivõimelise energia. Selle ülesande lahendamise tuleks kaasata avalik ja erasektor.

Teabe kättesaadavust tuleks parandada. Liikmesriikide ja teiste osalistega on vaja pidada korrapäraseid investeerimisalaseid arutelusid, eelkõige seoses elektri tootmisega. Komisjon kaalub veel kord, kuidas saaks olukorda toetada vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 736/96 ühenduse huvidele vastavatest investeerimisprojektidest nafta-, maagaasi- ja elektrisektorites komisjonile teatamise kohta. Komisjoni energiaturu seirega saab sellist teavet täiendada.

3.1.2. Eesmärkide „20-20-20” saavutamise aastaks 2020¹³

Uued taastuvenergia ja kliimamuutusi käsitlevad õigusaktid, sealhulgas eesmärgid „20-20-20”, peavad kiiremas korras kajastuma avaliku ja erasektori võrguplaneerimises ja -programmides.

EL peab täielikus koostöös riiklike ja piirkondlike asutuste ning turuosalistega töötama välja kõikehõlmava strateegia taastuvate energiaallikate integreerimiseks võrku. Strateegia peaks käsitlema selliseid küsimusi nagu kulude jaotamine tarneahelas, tagavarasüsteemidega seotud kulud, ülekandetehnoloogiad, ühendus kohalike ja Euroopa võrkude vahel ning õiguslik sidusus. EL, liikmesriigid ning kohalikud ja piirkondlikud asutused peaksid soodustama ja lihtsustama ka detsentraliseeritud energiatootmist, mis edendab varustuskindlust ning annab olulise võimaluse piirkondlikuks arenguks, toetades majanduskasvu ja tööhõivet.

EL peab edendama projekte, mille abil saab transportida energiat ressursirikastest piirkondadest (nt tuul rannikualadel ja päike Vahemere piirkonnas) sinna, kus tarbija seda

¹² Teine strateegiline energiaülevaade, KOM(2008) 744.

¹³ Vt joonealune märkus 2.

vajab. Samal ajal tuleb toetada uusi võrgutehnoloogiaid, et kohalikke energiaallikaid kasutataks tõhusamalt ja paindlikumalt, näiteks elektrienergia tootmine kodumajapidamistes ning soojuse ja energia koostootmine.

Avamere tuuleenergia võib olla oluline roll taastuvenergia eesmärkide saavutamisel ning varustuskindluse ja solidaarsuse parandamisel. Selleks et integreerida tuuleenergia täielikult Euroopa võrku, on vaja üleeuroopalisi tuuleenergiavõrke ja mitmekihilisi võrke. Komisjon avaldab koos käesoleva rohelise raamatuga teatise avamere tuuleenergia kohta.¹⁴

Süsinikdioksiidi kogumise, transpordi ja säilitamise toetamine avaldab samuti mõju võrkudele. Vaja on ulatuslikke süsinikdioksiidi torujuhtmeid, mis ühendavad süsinikdioksiidi heiteallikaid ja säilituskohti. EL peab kaaluma, milline võiks olla tema osa selle valdkonna investeeringute soodustamiseks, sealhulgas TEN-E kaudu.

Sellega seoses tuleb võtta arvesse kliimamuutuste mõju Euroopa energiavõrkudele, näiteks elektrijaamade, elektriliinide ja torujuhtmete paiknemisele.

3.1.3. *Innovatsioon ja uus tehnoloogia*

Uurimisprogrammide ja tehnoloogia tutvustamisprogrammide puhul on vaja rohkem keskenduda energiavõrgutehnoloogiatele. Euroopa teadlaskond peab olema valmis tegema lahenduste väljatöötamiseks koostööd erasektoriga. Paindliku Euroopa võrgu rajamine koos piisava ladustamisvõimsusega, hõlmates elektri tootmist nii taastuvatest kui ka tavapäraest energiaallikatest, on peamine tehnoloogiline ülesanne kuni aastani 2020.

Euroopa elektrivõrkudealane tööstusalgatus on strateegilise energiatehnoloogia kava¹⁵ prioriteet ning seda toetatakse esialgu teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse seitsmendast raamprogrammist. Mõned suuremahulised teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse projektid ning tutvustamisprojektid, mis tõestaksid arukate võrgutehnoloogiate teostatavust, võiksid anda vajaliku tõuke paremate, paindlikumate ja kindlamate süsteemide kiirele kasutuselevõtule ning ennetada vajadust vähem tõhusate infrastruktuuriinvesteeringute järele.

Strateegiline energiatehnoloogia kava sisaldab ka tulevase võrguarenduse jaoks olulisi meetmeid, nagu vähem süsinikdioksiidiheiteid tekitavatele energiasüsteemidele ülemineku planeerimise meetmed. Üks küsimus, millega peaks veel tegelema, on elektriliste ja elektrivõrgust laetavate hübriidsõidukite mõju elektrivõrkudele.

ELi eesmärk peab olema levitada olulisi kogemusi kogu ELis. Tuleb tõhusamalt kasutada ELi vahendeid, mille hulka kuuluvad ELi struktuuri- ja ühtekuuluvusfondid, teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse raamprogrammid, samuti konkurentsivõime ja uuendustegevuse programm (Arukas energeetika – Euroopa) ning kavandatav Energiaalaste Teadusuuringute Liit,¹⁶ et tugevdada ja arendada uusi energiatehnoloogiaid ja innovaatilisi lahendusi. Lisaks sellele käivitab Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituut 2009. aastal teadmis- ja innovatsiooniühenduste valimiseks oma esimese konkursi, mis käsitleb eelkõige kliimamuutusi ja säästvat energiat. Koostööd Euroopa standardiorganisatsioonidega tuleb samuti parandada, kuna need organisatsioonid töötavad välja uute tehnoloogiate turuleviimiseks vajalikud standardid.

---

¹⁴ Avamere tuuleenergia, KOM(2008) 736.

¹⁵ Strateegiline energiatehnoloogia kava, KOM(2007) 723, mille on heaks kiitnud nõukogu ja parlament.

¹⁶ Vt strateegiline energiatehnoloogia kava.

3.1.4. *Rahvusvahelised energiavõrgud*

Rahvusvaheliste energiavõrkude projektid, mis teenivad ELi energiavarustuse kindluse eesmärke, hõlmavad tingimata ka kokkuleppeid kolmandate riikide valitsustega. On oluline, et ELi rahvusvahelise koostöö raamistik soodustaks selliste projektide arendamist, tagades eelkõige pikaajalise poliitilise raamistiku investeeringutega seotud eraettevõtjate võetavatele kohustustele ja Euroopa pankade (EIP, EBRD) antavatele võimalikele tagatistele.

Olemasolevaid ELi rühmitusi, nagu energiaturvalisuse kontaktisikute võrk, gaasi koordineerimisrühm ja naftatarnerühm, saaks kasutada kavandatavaid rahvusvahelisi energiaprojekte käsitlevates aruteludes juba varases etapis. See aitab edendada liikmesriikidevahelist solidaarsust ja ennetada poliitiliselt tundlikke küsimusi.

Lõplikud otsused impordiks kasutatavate torustike kohta on ärialane küsimus ning need otsused tuleb teha koos asjaomaste riikidega. Mõne projekti puhul oleks asjakohane kinnitada kolmandatele riikidele, et EL on valmis sisse seadma pikaajalised energiaalased suhted. Erilist tähelepanu võib pöörata ka investeerimisprojektide toetamisele, kui erainvestori arvates on mitteäriilised riskid liiga suured.

EL peaks jätkuvalt püüdma vähendada kolmandate riikide reguleerivate raamistike erinevusi ja kaaluma, kuidas piisavalt vara osaleda strateegiliste projektidega seotud rahvusvaheliste kokkulepete koostamisel, et tagada nende kooskõla ELi õigustikuga.

Need küsimused peaksid kajastuma ka ELi välispoliitilistes vahendites. Rahvusvaheliste kokkulepete abil saab valmistada ette aluse energiavõrkude sidumiseks ELi turuga ning varajase teabe turu ja poliitika arengu kohta. Rahvusvahelisi kaubanduskokkuleppeid saab kasutada ka selleks, et pakkuda selgeid tingimusi ELi turule juurdepääsuks ja vastupidi ning vaidluste lahendamise menetlusi.

Täiustatud majanduslik ja õiguslik raamistik ELi suheteks tarnija- ja transiidiriikidega aitab edendada stabiilsemaid ja prognoositavamaid investeerimistingimusi energiainfrastruktuuri tehtavate erainvesteeringute jaoks.

3.2. Täielikult omavahel ühendatud Euroopa energiavõrgud

3.2.1. *Tõhus energia siseturg*

Kui energia siseturu kolmas pakett on rakendatud, edendab see koostööd põhivõrguettevõtjate ja energiasektorit reguleerivate asutuste vahel, võimaldades neil kindlaks teha vajalikud ühendused läbipaistva ja ühtse 10-aastase investeerimiskava alusel. Energiasektoris on saavutatud teatavat edu. Gaasi puhul tuleb plaane kiiremini ellu viia.

Euroopa põhivõrguettevõtjate võrgustik ja Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostööamet võiksid laiendada oma koostööd praegusest konkurentsi edendamisest edasi teistele küsimustele, sealhulgas varustuskindlusele, teadustegevusele ja innovatsioonile ning eesmärkide „20-20-20” saavutamisele.

Euroopa põhivõrguettevõtjate võrgustiku ja Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostööameti koostöö peab aitama tagada olemasolevate võrkude optimaalse kasutamise, nt vähendades elektriliinidest tingitud kadusid ja soodustades tõhusamaid nõudlusmudeleid. See peaks toetama paindlikumat lähenemist uue võrgusüsteemi infrastruktuuriga seotud tariifidele (nt avamere tuuleenergia või arukad võrgutehnoloogiad). See peab aitama samuti ületada muud investeerimist takistavad probleemid, näiteks tagama riikide põhivõrguettevõtjatele investeeringutelt saadava õiglase kasumi.

Koordineeritud planeerimise puhul tuleb arvesse võtta kohalike arukate võrkude integreerimise toimet ja nende mõju põhivõrguettevõtjate (kõrgepinge) ja jaotusvõrguettevõtjate (madalpinge) vastavatele kohustustele.

3.2.2. Piirkondadevaheline mõõde

ELi siseturul on piirkondlikud (piiriülesed ja mitut riiki hõlmavad) võrgud olulised varustuskindluse ja solidaarsuse jaoks ning kujutavad endast esimest sammu täielikult ühendatud energia siseturu suunas.

Võrkude ühendamise – gaasisektor

Euroopa uue ülekandesüsteemi projekt, mida toetab mitu ülekandesüsteemi haldurit, on paljulubav algatus gaasi ülekandesüsteemi haldurite integreerimiseks Kesk- ja Kagu-Euroopas. See võimaldab luua piirkondliku gaasituru raamistiku. Selline turg on piisava suurusega, et meelitada ligi uusi investeeringuid, mida riikide turud üksikult ei suuda, ning see võib märkimisväärselt vähendada tegevus- ja investeerimiskulusid.

Teine tulevikku suunatud algatus, mis võiks samuti parandada varade integreerimist ja võrkude haldamist, on Euroopa ülekandesüsteemi halduri idee, mida toetavad mitu suurt gaasiettevõtet. Eesmärk on luua järk-järgult sõltumatu äriühing, et hallata ühtlustatud gaasitranspordivõrku kogu Euroopas. Võrkude järkjärguline ühtlustamine – kui see toimub kooskõlas konkurentsioigusega – motiveeriks gaasiettevõtteid võrguprojektidesse investeerima.

ELi isoleeritumate osade omavaheliseks ühendamiseks või uute energialiikide kaasamiseks võrku on vaja erialgatusi. Poliitiliselt esmatähtsad piirkonnad on Läänemere ja Vahemere piirkond ning Kagu-Euroopa.

3.2.3. Uus lähenemine planeerimisele

Euroopa Ülemkogu kutsus komisjoni üles esitama ettepanekuid võrguprojektide heakskiitmismenetluste latusamaks muutmise kohta.¹⁷ Seda silmas pidades võib Euroopa esmatähtsad projektid kaasata riiklikesse strateegilistesse plaanidesse ning samuti seadusandjate ja põhivõrguettevõtjate tulevastesse prioriteetidesse. Liikmesriigid peavad sel juhul võtma vajalikke meetmeid, et tagada kokkulepitud ajakavast kinnipidamine. Sellest võiks saada TEN-E toetuse tingimus.

Ühtsemad menetlused ja kriteeriumid, kaasa arvatud soovituslik ajakava, aitaksid lõpule viia strateegilised piiriülesed projektid. ELi eripädevuse puudumisel oleks vaja teada, kuidas saab EL aidata kaasa planeerimismenetluste lihtsustamisele suurte piiriüleste energiaprojektide puhul.

Euroopa Komisjon peaks toetama nendes küsimustes teabe ja parimate tavade vahetamist liikmesriikide vahel. Paljud liikmesriigid vaatavad oma planeerimismäärused läbi või on neid muutnud, et kiirendada olulisi infrastruktuuriprojekte.

ELi keskkonnaeeskirju tuleks õigesti tõlgendada ja kohaldada, võttes arvesse komisjoni avaldatud suuniseid. ELi keskkonnaalaste õigusaktide järgimine ja energiapoliitika eesmärkide saavutamine võib olla ja peaks olema vastastikku toetav.

¹⁷ Eesistujariigi järeldused, Euroopa Ülemkogu, 8.–9. märts 2007.

ELi koordinaatorite¹⁸ kogemustest lähtudes on vaja olemasolevate eeskirjade raames luua võimalus pöörduda riigiasutuste poole, kui ELi jaoks olulise projekti planeerimisel esineb viivitusi. Kui riiklikul tasandil lahendust ei leita, võib komisjon teha analüüsi või määrata vahendaja.

3.3. Varustuskindluse ja solidaarsuse parandamine TEN-E abil

3.3.1. Läbivaadatud TEN-E suunised

TEN-E tuleb muuta tõhusamaks vahendiks, et lihtsustada ELi olulisi projekte, mis mõjutavad varustuskindlust, konkurentsivõimet, keskkonda ja solidaarsust.

Käesoleva rohelise raamatu kohta esitatud arvamuste alusel soovib komisjon vaadata TEN-E suunised järgmiselt läbi.

1) TEN-E **eesmärgid** peaksid lähtuma Euroopa energiapoliitikast (eesmärgid „20-20-20” ning varustuskindluse ja solidaarsuse, säästvuse ja konkurentsivõimega seotud täiendavad eesmärgid).

2) TEN-E **kohaldamisala** peaks olema kogu energiatranspordivõrk. Gaasi, kaasa arvatud veeldatud maagaasi terminalid ja maa-alused hoidlad, ja elektri ülekandevõrgud peavad jääma programmis esikohale. Siiski tuleks viivitamata kaaluda kohaldamisala laiendamist naftatorujuhtmetele. Nafta meretranspordi mahu kasv kujutab tõsist ohtu varustuskindlusele ja mereturvalisusele. Käesolevale rohelisele raamatule on lisatud komisjoni talituste töödokument naftatööstuse infrastruktuuride kohta.¹⁹

TEN-E kohaldamisala saab laiendada transpordiinfrastruktuuridele, mis on seotud uute tehnoloogiatega, alustades näiteks süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise projektidest. Teise võimalusena võiks kohandada biogaasivõrgud soojuse ja energia koostootmise või surumaagaasi kasutatavate sõidukite jaoks.

Programm peaks olema ka paindlikum, arvestades võrguarenguid, mis mõjutavad nii ülekande- kui ka jaotusvõrke, sealhulgas arukaid võrke.

3) TEN-E **planeerimine** peaks olema turupõhine ja määrama selgesõnaliselt kindlaks Euroopa põhivõrguettevõtjate võrgustiku ja Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostööameti ülesanded. ELil peaks olema oluline roll lihtsustaja ja vahendajana.

4) Komisjon tegi oma võrkude ühendamise prioriteetplaanis²⁰ ettepaneku piirduda TEN-E puhul piiratud arvu strateegiliste projektidega. Seepärast peaks **esmatähtsate projektide arv** olema väike, sisaldades piiriüleseid projekte, isoleeritud liikmesriikide Euroopa võrguga ühendamise projekte või mitut liikmesriiki hõlmavaid projekte (praktiliselt mitme üksikprojekti ühendamine). Kokkuvõttes esitatud viis esmatähtsat valdkonda on näited esmatähtsatest projektidest, mida saab ajakohastatud TEN-E abil toetada.

TEN-E projektid tuleks kaasata ka riiklikesse infrastruktuuriplaanidesse ja vajaduse korral Euroopa Investeeringupanga või Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga prioriteetide hulka. Ka projektidest kasu saavate liikmesriikide panust võidakse eeldada.

5) Teabe levitamiseks ja heade tavade vahetamiseks projektide ja liikmesriikide vahel tuleks luua **täiendavad meetmed**.

¹⁸ Vt transpordi ja energeetika peadirektoraadi veebilehte http://ec.europa.eu/ten/energy/coordinators/index_en.htm

¹⁹ Naftatööstuse infrastruktuurid: Hinnang ELi olemasolevatele ja ELi kavandatavatele naftatööstuse infrastruktuuridele, SEK(2008) 2799.

²⁰ Võrkude ühendamise prioriteetplaan, KOM(2006) 846.

6) Erandjuhtudel, nagu näiteks suuremahuliste piirkondike projektide või kolmandat riiki hõlmavate projektide puhul võib nimetada ametisse **Euroopa koordinaatori**. Uue ametisse nimetamise puhul tuleks arvesse võtta praeguseks saadud kogemusi.

7) Oluline on **vahendite** küsimus. TEN-E eelarve on jäänud enam-vähem stabiilseks: 155 miljonit eurot ajavahemikul 2007–2013 (võrreldes 148 miljoni euroga aastatel 2000–2006) umbes 300 abikõlbliku projekti jaoks. See piirab programmi mõju. On vaieldav, kas turg teeb ilma tõsise riikliku sekkumiseta vajalikud investeeringud, mis teenivad avalikku huvi. Püüdes leida lahendusi programmi tõhususe parandamiseks olemasolevate vahendite piires, peaks EL siiski kaaluma võimalusi TEN-E eelarve suurendamiseks, et eelkõige lihtsustada mõne investeeringu tegemist mitteäriarvulistel eesmärkidel, näiteks varustuskindluse huvides.

ELi-väliste projektide puhul tuleb leida viis, kuidas kasutada täielikult ära olemasolevad rahalised vahendid kooskõlas sisemiste vahenditega, sealhulgas eelkõige TEN-E rahaliste vahenditega. Tulevikule mõeldes tuleks arutleda selle üle, kuidas olemasolevat TEN-E vahendit saaks asendada uue vahendiga, milleks on **ELi energiavarustuse kindluse ja infrastruktuuri vahend**, ja kuidas seda kõige paremini propageerida koos ELi-väliste rahaliste vahenditega. Rohelise raamatuga seoses oodatakse arvamusi sellise vahendi ulatuse kohta ning selle kohta, kuidas sellega saaks kõige paremini toetada sise- ja väliskulutuste vahelise vastavuse tagamist.

3.3.2. Muud võimalused TEN-E edendamiseks

Muudest allikatest pärineva toetuse suurendamiseks on vaja välja arendada **mitterahaline toetus**, näiteks tunnustatud ELi märgise andmine. Vaja on täiendavaid jõupingutusi, et kasutada üleeuroopalisi võrke teiste rahastamisallikate, milleks on eelkõige rahvusvahelised rahastamisasutused, tõhustamiseks.

Tuleks püüda saavutada **sünergiat** muude ELi võrgutegevustega näiteks telekommunikatsiooni, transpordi ja keskkonna infrastruktuurides (näiteks ühendades elektriliinid selliste maismaatranspordi infrastruktuuridega nagu raudtee või maantee).

Lisaks tekib küsimus, kas EL peaks toetama lisakulusid tekitavaid projekte, millega edendatakse **üldsuse huve teenivaid (mitteäriarvulisi) eesmärke**, näiteks gaasi või elektri vaba tootmisvõimsus, kuna nende projektidega saaks tagada ELi varustuskindluse, lisada võrku uusi taastuvenergiaallikaid või paigutada kaablid keskkonnakaitselistel põhjustel maa alla. See võib tekitada ootuse, et lisakulud katab EL, mis ei ole aga võimalik.

Varustuskindlus: avalik huvi võib tagada riikliku sekkumise

Ilmekaim näide varustuskindlusega seotud torujuhtme riiklikust rahastamisest, kui turg ei pidanud rahastamist vajalikuks, on Tšehhi Vabariigi otsus ehitada 1990. aastatel IKL (Ingolstadt-Kralupy-Litvínov) naftatorujuhe, et avada kõrvuti idasuunalise trassiga ka läänesuunaline trass. Nüüd käitab seda torujuhet täielikult riigile kuuluv ettevõtte Mero ning tuludest kaetakse laenuintressid ja laenu tagasimaksud. Kõnealune torujuhe on alates 2008. aasta juulist väga kasulik olnud, kuna äriühingud, kes tarnisid idatrassi kaudu Venemaalt toornaftat, vähendasid ootamatult oma tarneid Tšehhi tarbijatele.

Järgmine võimalus on minna eriprojektidelt üle **ülduuringutele**, mille eesmärk on leida lahendusi võrguarendajate ees seisvatele ülesannetele, näiteks kuidas lahendada võrguprobleeme, mis on seotud avamere tuuleenergia või päikeseenergia ulatusliku ühendamise ja võrku või arukate võrkude kasutamisega.

3.3.3. TEN-E ja muude ELi rahastamisvahendite vaheline koordineerimine

Energiavõrkudesse investeerijatel peab olema juurdepääs paljudele erinevatele rahastamisallikatele. Seepärast peab TEN-E olema täielikult kooskõlas teiste suurte ELi programmidega, mis mõjutavad infrastruktuuri arendamist, eelkõige struktuuri- ja ühtekuuluvusfondid ning teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse raamprogrammid. Näiteks ühtekuuluvuspoliitika raames investeeritakse ajavahemikul 2007–2013 TEN-E projektidesse 675 miljonit eurot. Teise näitena investeeritakse teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse seitsmenda raamprogrammiga elektrivõrguprojektidesse 100 miljonit eurot (2007–2009). Kõnealuste projektide tulemused tuleb laialdaselt avaldada ning nendega peavad kaasnema edasine uurimis- ja tutvustustegevus ning turuinvesteeringud.

Välispoliitiliste vahendite, nagu Euroopa naabus- ja partnerlusinstrumendi ja TEN-E vahelise koordineerituse suurenemist tuleks uurida eelkõige transiidiriikide infrastruktuuride seisukohast.

Kooskõlastamist TEN-E ning Euroopa Investeerimispanka (EIP) ja Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga (EBRD) vahel tuleb arendada kõikidel tasanditel. Tuleks kaaluda TEN-E toetuse ja EIP sekkumise vahelist seost. Lisaks sellele võiks luua EIP hallatava fondi, mis pakub üksikprojektide jaoks omakapitali, kvaasiomakapitali, tagatise ja muid samalaadseid rahastamisvahendeid.

Teine võimalik partner on Maailmapank ja tema pakutavad kiirendatud programmilised laenud, millega rahastatakse reformiprogramme teatavates riikides.

4. KOKKUVÕTE

Vastavalt komisjoni teisele strateegilisele energiaülevaatele²¹ ja käesolevale rohelisele raamatule ei ole ELil võimalik saavutada kliima- ja energiaalaseid eesmärke ilma uute ja paremate võrkudeta. Energiavõrkudel peab olema endisest olulisem roll energiapoliitika arendamisel ja teostamisel. Samal ajal peab energiavõrkude planeerimine olema poliitilisel tasandil paremini koordineeritud.

Arutlusel olevast kolmandast paketist kasu saav energia siseturg peab olema energiavõrkudesse tehtavate investeeringute peamine tegur, kuid ka EL peab aktiivselt toetama Euroopa energiavarustuse kindluse jaoks olulisi projekte, sealhulgas rahvusvahelisi projekte.

Euroopa energiavõrkude arendamise peamine ELi vahend TEN-E ei ole kavandatud toime tulema praeguste energiaalaste ülesannetega ja see ei ole täielikult kooskõlas Euroopa uue energiapoliitikaga. Sellel puudub ka kooskõla siseturu ja muudele arengusuundadega, näiteks teadustegevuse ja välispoliitikaga. Selle eelarve on äärmiselt ebapiisav.

EL peab arendama välja uue strateegilise lähenemisviisi, mis hõlmab olemasolevaid vahendeid, sealhulgas käivitades arutelu, kuidas olemasolevat TEN-E vahendit saaks asendada uue vahendiga, milleks on **ELi energiavarustuse kindluse ja infrastruktuuri vahend**, mille võimalikud eesmärgid on järgmised: i) viia lõpule energia siseturu väljakujundamine, ii) tagada võrgu arendamine, et toetada ELi taastuvenergiaalaste eesmärkide saavutamist, ja iii) ELi energiavarustuse kindluse tagamine ELi-siseste ja -väliste infrastruktuuriprojektide abil.

---

²¹ Vt joonealune märkus 13.

Kõnealuse strateegia osana on komisjon oma teises strateegilises energiatülevaates „ELi tegevuskava varustuskindluse ja solidaarsuse tagamiseks energivaldkonnas” esitanud järgmised projektid.

- **Balti riikide võrkude ühendamise plaan.** Euroopas veel isoleerituks jäänud energiaturgude ühendamine on esmatähtis. Nagu Euroopa Ülemkogu oma 16. oktoobri 2008. aasta järeldustes selgelt kinnitas, on Läänemere piirkonna võrkude ühendamine oluline, et suurendada Läänemere-äärsete riikide varustuskindlust ning laiemat varustuskindlust ja solidaarsust ELis. Komisjon arendab koos asjaomaste liikmesriikidega seda plaani osana Läänemere piirkondlikust strateegiast, mis hõlmab gaasi, elektrit (kaasa arvatud avamere tuuleenergia ja võimaluse korral loodeteenergia) ja ladustamist. Sellega ühendatakse olemasolevad projektid ühtseks süsteemiks, millest saab kasu kogu piirkond. Plaani arendamisel tuleb nõuetekohaselt arvesse võtta turu tõhusat arengut ning energiatõhususe ja taastuvenergia panust suurenenud varustuskindlusesse.
- **Uus Lõuna-Euroopa gaasitransiidikoridor.** Kuna suure tõenäosusega suureneb tulevikus Kaspia mere piirkonna ja Lähis-Ida roll ülemaailmsetes nafta- ja gaasitarvetes ning selleks, et vältida juba piisavalt suurt riski seoses nafta ja veeldatud maagaasi meretranspordiga, on see projekt vajalikum kui kunagi varem. Komisjon teeb koostööd asjaomaste riikidega, et tagada hiljemalt ühe aasta pärast kindlad kokkulepped Nabucco torujuhtme ehitamiseks. Konkurentsieeskirju täielikult arvesse võttes kaalutakse Kaspia mere piirkonna gaasi ostmisega seotud üldmehhanismi loomist. Türgiga tuleb saavutada kokkulepe transiidi osas nii, et järgitaks ELi õigustiku aluspõhimõtteid ja Türgi õigustatud muret oma energiavarustuse kindluse pärast.
- **Veeldatud maagaas.** Veeldatud maagaas edendab varustuskindlust, kuna see muudab gaasituruga sarnaselt likviidsemaks ülemaailmseks turuks. Kõikidel liikmesriikidel peaks olema asjakohane veeldatud maagaasi tootmisvõimsus, mis koosneb veeldatud maagaasi terminalidest ja laevadel toimuvast taasgaasistamisest ning mida nad saavad kasutada kas otse või teiste liikmesriikide kaudu varustuskindluse jagamise korra alusel. Tegevusse võib olla kaasatud ka energiaühendus ning sellega võib kaasneda võimalus laiendada võrku Aadria mere rannikuni. Tuleb tagada piisav **gaasi ladustamisvõimsus**.
- **Vahemere piirkonna energiaalane koostöö.** Vahemere piirkond ja Aafrika on samuti vaja paremini ühendada ja seda mitte üksnes fossiilkütuste, vaid ka taastuvenergia osas. Vahemere piirkonna energiaalane koostöö aitab Euroopal ja Põhja-Aafrikal paremini ära kasutada seal leiduvaid loodusvarasid. Kõnealune algatus põhineb Euroopa Liidu poolt Vahemere ja Barcelona protsessi raames tehtud ettepanekul Vahemere võrgu kohta, mis toodab ELi jaoks elektrit päikeseenergiast (fotoelektriline energia / kontsentreeritud päikeseenergia) ja tuuleenergiast. Euroopa mandriosa võrkudega ühendamise projektid võiksid samuti märkimisväärselt parandada kõige enam isoleeritud Euroopa riikide varustuskindlust.
- **Põhja ja lõuna vaheliste gaasi- ja elektrivõrkude ühendamist Kesk- ja Kagu-Euroopas** tuleb võtta kui prioriteeti, võttes aluseks Euroopa uue ülekandesüsteemi algatuse ühtse gaasi ülekandesüsteemi halduri²² loomiseks, energiaühenduse gaasiringi, energiaühenduse ministrite poolt 2007. aasta detsembris esitatud prioriteetsed võrguühendused²³ ja üleeuroopalise naftatorujuhtme²⁴. Uue energia siseturu paketi

²²

www.molgroup.hu/en/press_centre/press_releases/european_energy_infrastructure__ndash__nets_project/

²³

www.energy-community.org/

nähakse ette regulaarse 10-aastase võrguarenduse kava kehtestamine, et määrata kindlaks puuduvad ühendused ja nende lõpuleviimiseks vajalikud meetmed.

- Tuleks arendada **Põhjamere tuuleenergiavõrgu kava**, et ühendada omavahel Loode-Euroopa riiklikud elektrivõrgud ja siduda nendega paljud kavandatud avamere tuuleenergia projektid. Sellest peaks koos Vahemere piirkonna koostööga ja Balti riikide võrkude ühendamise projektiga saama üks Euroopa tulevase supervõrgu alustala.

*****

Komisjon kutsub üles esitama käesoleva rohelise raamatu kohta seisukohti, mille puhul võib aluseks võtta järgmised **küsimused**.

Võrgupoliitika

- (1) Mis on peamised takistused Euroopa elektri- ja gaasivõrgu arendamisel? Mil määral saab neid kõrvaldada riiklikul/piirkondlikul tasandil ja millal peaks EL tegutsema?
- (2) Millises olukorras on õigustatud ELi sekkumine energiainfrastruktuuri käsitlevatesse kohalikesse planeerimisalastesse vaidlustesse? Mida peaks EL sellises olukorras tegema?
- (3) Kas on vaja parema rõhuasetusega ja struktureeritumat lähenemisviisi Euroopa võrkudega seotud teadus- ja tutvustustegevusele? Milline see peaks olema?
- (4) Milline on ELi olulisim tegevus võrkude arendamisel?
- (5) Kas EL peaks rohkem toetama infrastruktuuriprojekte kolmandates riikides? Kui jah, siis kuidas?

Üleeuroopalised energiavõrgud (TEN-E)

- (6) Millist toetust peaks EL pakkuma uute energiavõrkude arendajatele, et see tegevus oleks mõjus, arvestades ressursside piiratust? Kas TEN-E lähenemisviis on endiselt asjakohane? Kuidas saab EL aidata parandada investeerimistingimusi?
- (7) Kuidas saab EL TEN-E suuniste kavandatud läbivaatamisel parandada TEN-E poliitika sihti, tõhusust ja mõju kehtiva eelarve raames?
- (8) Kas TEN-E peaks hõlmama ka naftatööstuse infrastruktuure? Kas see peaks hõlmama ka uusi süsinikdioksiidi ja biogaasiga seotud võrke ja muid võrke?
- (9) Kas teil on arvamusi või ettepanekuid uute esmatähtsate projektide kohta, mida peaks EL peaks toetama?
- (10) Kas TEN-E ja EL saaks oma mõju ja nähtavust suurendada, kui üleeuroopalistest energiavõrkudest saaks tõhus varustuskindluse ja solidaarsuse parandamise vahend?
- (11) Millised täiendavad ELi meetmed lisaks käesolevas rohelises raamatus nimetatutele aitaksid tagada ELile säästva infrastruktuuri?

Lisateavet vt http://ec.europa.eu/energy/index_en.html. Palume saata arvamused Euroopa Komisjonile 31. märtsiks 2009 järgmisel aadressil:

Christine Jenkins

European Commission

DG Energy and Transport

DM 24 – 6/127

1049 Brussels

Belgium